

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ BİTİŞİK EĞİK YAZI VE DİK
TEMEL YAZIYA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE YAZILARININ
OKUNAKLILIK DÜZEYİ¹**

*OPINIONS OF PROSPECTIVE CLASSROOM TEACHERS REGARDING
CURSIVE AND MANUSCRIPT HANDWRITING STYLES AND THE LEGIBILITY
OF THEIR WRITING*

Gözde GÜNEŞ*, Mehmet Kaan DEMİR**

*Geliş Tarihi: 10.01.2021
(Received)*

*Kabul Tarihi: 06.06.2022
(Accepted)*

ÖZ: Bu çalışmada, farklı yazı türleriyle ilk okuma yazma öğrenen sınıf öğretmeni adaylarının her iki yazı türüne yönelik görüşlerini ve yazılarının okunaklılık düzeylerini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) yöntemi kullanılmıştır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2018-2019 öğretim yılı içerisinde 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yazılarının okunaklılığını değerlendirmek için Yıldız ve Ateş (2007) tarafından geliştirilen “Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği”, her iki yazı türüne ilişkin görüşlerini değerlendirmek için de “Öğretmen Adayı Görüşme Formu” ile veriler elde edilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış, verilerin modelleştirilmesinde NVIVO 12 Plus programı kullanılmıştır. “Dikte Çalışmaları Formu” kullanılarak “Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği”nden elde edilen verilerin analizlerine göre katılımcıların çoğunun yazılarının okunaklı olmadığı, bitişik eğik yazıya göre dik temel yazıyla daha anlaşılır ve okunaklı yazdıkları görülmüştür. Öğrendikleri yazı türüne göre incelendiğinde ise ilk okuma yazmayı dik temel yazı ile öğrenenlerin, bitişik eğik yazı ile öğrenenlerle kıyaslandığında hem dik temel yazıyla hem de bitişik eğik yazıyla yazılan metinlerde yazılarının daha okunaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme sorularından elde edilen bulguların analizinde ise araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının iki yazı türüne ilişkin görüşleri kıyaslandığında dik temel yazı türüne her iki yazı türüyle öğrenen öğrenciler de daha olumlu yönde görüşler ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Eğitimi, Bitişik Eğik Yazı, İlk Okuma Yazma, Dik Temel Yazı, Okunaklılık.

ABSTRACT: The aim of this study is to investigate the opinions of the prospective classroom teachers who learned to read and write with different types of writing methods, and the legibility levels of their writing. One of the qualitative research methods,

¹ Makale Gözde Güneş tarafından yazılan “İlk Okuma Yazmayı Farklı Yazı Türleriyle Öğrenen Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bitişik Eğik Yazı Ve Dik Temel Yazıyı Kullanım Durumları” isimli tezden üretilmiştir.

* Milli Eğitim Bakanlığı, gozdegunes14@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3410-8998.

** Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, mkdemir2000@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-8797-0410

phenomenology method was used in the study. The study group of the research consists of the teacher candidates studying in the 3rd and 4th grade in the Classroom Education Department of the Faculty of Education at Çanakkale Onsekiz Mart University in the academic year of 2018-2019. In order to evaluate the legibility of the writings of the prospective teachers participating in the study, the data were collected with the "Multi-Dimensional Legibility Scale" developed by Yıldız and Ateş (2007), and to evaluate their views about manuscript and cursive handwriting styles, the "Teacher Candidate Interview Form" was used. The data were collected with a semi-structured interview form, and NVIVO 12 Plus program was used in the modeling of the data. According to the analysis of the data obtained from the "Multidimensional Legibility Scale" using the "Dictation Studies Form", it was observed that the writings of the most of the participants were not legible, and they wrote more understandable and legible with manuscript writing style than cursive handwriting style. When the type of writing they learned to read and write for the first time was examined, it was concluded that the writings of those who first learned to read and write with manuscript writing style were more legible in texts written both in manuscript writing and in cursive handwriting compared to those who learned with cursive handwriting style. In the analysis of the findings obtained from the interview questions, when the opinions of the classroom teacher candidates participating in the study on the both writing types were compared, the students who learned the manuscript writing type with both writing types expressed more positive opinions.

Key Words: Classroom education, Cursive Handwriting, Primary Reading and Writing, Manuscript Handwriting, Legibility.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: There are five factors that affect legibility. These factors are; inappropriate shaping of letters, inability to position them according to line spacing, insufficient encirclement, incomplete closure and incorrect letter ups and downs (Alston, 1987; as cited in Duran, 2009). It is stated that legibility can be decided by taking into account factors such as slope, spacing, size, line follow-up and line quality of the writing (Ediger, 2001; as cited in Yıldız & Ateş, 2010).

Teachers who will guide students in writing activities in primary school, especially in matters such as the position of the paper, holding the pencil, legibility in writing and the way of sitting, should be well educated on this subject (Akyol, 2005). According to Yaşar (2016), mistakes in verbal expression can be corrected instantly or not emphasized much, while errors in written expressions cause the reader to misunderstand due to the permanence of the article and are hardly compensated. For this reason, teacher should regularly check the student's writing and give feedback and correction when necessary.

Reading and writing are skills that support each other and are considered prerequisites for important achievements. When the literature was examined, it was seen that while there were many studies on reading only, there were fewer studies on writing compared to reading. It is thought that the comparison of the writing performances of the two groups who have learned to write with cursive handwriting style and manuscript writing style is important in terms of being more suitable for the purpose of the research and adding originality to the research.

The aim of the study is to examine the opinions of the classroom teacher candidates who learned to read and write with different types of writing about both types of writing and the legibility levels of their writing. In this context, answers to these questions below were sought from the classroom teacher candidates who learned to read and write for the first time with manuscript writing style/cursive handwriting style;

1. What is the legibility level of your writings?
2. Does the legibility level of the cursive handwriting differ significantly according to the type of writing they learned to read and write?
3. Does the legibility level of the manuscript writing differ significantly according to the type of writing they learned to read and write?
4. What are the types of writing they use in individual correspondence and their reasons?
5. What are their satisfaction levels with the type of writing they first learned to read and write?
6. What are their views on the types of writing in the textbooks?
7. What are their views on the advantages and disadvantages arising from the type of writing?
8. What are their opinions about the type of writing they see fit to teach?
9. What are their opinions about the situation of feeling themselves competent about the type of writing to be taught in primary reading and writing?

Method: In this study, of the qualitative research methods, phenomenology method was used. The study group of the research consists of the teacher candidates studying in the 3rd and 4th grade in the Classroom Education Department of the Faculty of Education at Çanakkale Onsekiz Mart University in the academic year of 2018-2019. In the research, a total of 139 classroom teacher candidates were studied.

In order to obtain data for the research; to determine their views on both types of writing, the "Teacher Candidate Interview Form" was used, and the "Dictation Studies Form" containing two separate texts to be written in both manuscript and cursive writing style in order to evaluate and compare the legibility of the texts written by the participants with both types of writing.

The independent variables (gender, writing style) in the legibility scale used in the dictation studies form were analyzed by performing the t-Test for independent groups, and standard deviation, the arithmetic mean, percentage and frequency values were interpreted. Open-ended questions in the semi-structured interview form applied to prospective teachers were analyzed by content analysis, and interpreted by giving frequency values. In order to ensure the realism of the research, the opinions of the teacher candidates were directly quoted. In direct citations, the real names of the prospective teachers were kept confidential and direct quotations were expressed as A₁, A₂,...A₁₃₉. In the last stage, NVIVO 12 Plus program was used for the data modeling.

Result and Discussion: When we look at the results, it is seen that the level of legibility is lower in the text written with cursive handwriting. It is seen that there is no obvious difference in terms of legibility in the text written with cursive handwriting comparing those who learned to read and write first with CW and MW. This situation

coincides with the results of the research conducted by Yıldız and Ateş (2010) that there is no significant difference compared to the method learned in first reading and writing.

When the legibility level of the text written with MW is examined, it was concluded that the writings of the prospective teachers who learned reading and writing with MW for the first time were more legible than those who learned with the CW. As a result, it was observed that the legibility level of the text written with both types of writing was higher in those who first learned to read and write with MW.

In the study, it was concluded that the vast majority of the pre-service teachers who learned primary reading and writing with CW used MW in their daily lives. Considering the satisfaction levels according to the type of writing learned to read and write in the first place, it has been concluded that the most of those who learn with CW do not see themselves lucky while many of the learners with MW consider themselves lucky in this regard. In addition, most of the participants stated that it would be more appropriate to use manuscript writing while writing textbooks. Considering the advantages and disadvantages arising from the type of writing learned, the opinions of the pre-service teachers who learned primary reading and writing with the CW were close to each other, while the majority of those who learned with MW stated that they saw the advantages more. Most of the classroom teacher candidates participating in the study preferred manuscript writing as the type of writing deemed appropriate to be taught. According to the result of the research, among the classroom teacher candidates, those who learned to read and write with MW feel more competent in teaching first reading and writing than those who learned with CW. Among the learners of the CW and MW, who felt competent, shared a common opinion as “sufficient observation experience” and “sufficiency of undergraduate education”.

1. GİRİŞ

İlk okuma yazma öğretimi, temel seviyede okuma ve yazma becerileriyle sınırlandırılmayıp; düşünme, anlama, sorgulama, ilişki kurma, analiz sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesini amaçlayan öğretim sürecidir. Bu anlamda Türkçe öğretim programında ilk okuma yazma süreciyle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya yönelik becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir (MEB, 2019).

İlk okuma ve yazma, tüm eğitim hayatının altyapısını oluşturmaktadır. Bu temelin sağlam olması ve niteliği, kişinin hem akademik hem de yaşama dair başarısında belirleyici bir etkiye sahiptir. İlk okuma yazmanın nitelikli ve kaliteli olması kişinin bireysel başarısının yanı sıra toplumda da birlik ve beraberliğin sağlanması, kültür ve sanatta ilerlemesinde de rol oynar (Tosunoğlu, Tosunoğlu ve Arslan, 2008: 119).

İlk okuma ve yazmanın amacı kişiye yüzeysel bir okuma yazma becerisi kazandırmanın ötesinde çağdaş yaşamın koşullarına uygun; hızlı, doğru, anlayarak ve eleştirerek okuma becerisi kazandırırken, yine aynı koşullara uygun olarak işlek ve okunaklı bir yazı becerisi kazandırmak olmalıdır (Teymur, 2007).

İlk okuma yazma öğretimi Türkçe öğretiminin ve diğer tüm derslerin de alt yapısını oluşturmaktadır (Çelenk, 2007: 32). Farklı araştırmacılar tarafından ortaya

konan amaçlara bakıldığında ilk okuma yazmanın sadece bir ders olarak algılanmadığı, diğer derslerin ve hayata dair alışkanlıkların da temelini oluşturduğu yönünde görüşler ileri sürülmektedir. Tüm bu nedenlerle ileride bu eğitimi verecek olan öğretmen adaylarının da bu duruma ilişkin görüşleri ve yazılarının kullanım durumlarının incelenmesi önem taşımaktadır. Öğretmen adaylarının ilk okuma yazma öğretiminde dikkat edilmesi gereken ilkeler konusunda bilgi sahibi olması ve kendi hayatında da uygulaması gerekir.

Kişinin kalem tutuşu, el tercihi, oturma şekli, kâğıdın konumu, çizgi takibi, boşluklar, yazı yönü, imla kurallarına uygunluk ve okunaklılık ilk okuma yazma öğretiminde dikkat edilmesi gereken hususlardır.

Yazan kişinin oturma şekli genel olarak, yazı yöntemine ve yazılan yazının yeterliliğine etki eden önemli bir unsur olarak sayılır (Parush vd., 1998'den akt. Duran, 2009). Oturma şekli yazıda kaliteli niteliğin sağlanabilmesi için dikkat edilmesi gerekenlerin başında gelmektedir.

Kalem tutuşu ve kâğıdın konumu da yazma sırasında önemli bir etkidir. Başaran ve Karatay (2005)'a göre; baş, işaret ve orta parmakların yardımıyla, kalemin uç noktasından birkaç santimetre mesafede ve uç noktası onu tutan elin omzunu gösterecek biçimde kalem tutuşu olmalıdır. Genel olarak çocuklar başparmak ve işaret parmağı arasında kalem tutmayı öğrenir, orta parmak ise kaleme destek olur. Gergin kalem tutuşları çocukların yazıdaki hızını düşürürken çocukların kalem kontrolünde sorunlar yaşamasına da sebep olabilir. Kalemin ağır olması çocuğun kalemi kontrol etmesinde zorluk yaratabilir. Çocukların mumlu renkli kalemlerden keçeli kalemlere her çeşit kalemi kullanmasına izin verilmelidir (Gaunt ve Whitwell, 1993'den akt. Bayraktar, 2006). Kâğıdın konumu hususunda ise öğrenciler, yazılarını kolaylıkla görebilecekleri kâğıt tutma biçimini belirlemelidirler (Duran,2009).

Yazı öğretiminde harflerin başlangıç ve bitiş noktaları, yazım yönü, harflerin el kaldırmadan yazılması, çizgilerin kuralına uygun çizilmesi gibi hususlar da öneme sahiptir. Bu nedenle yazı öğretiminde öğrencilere harflerin başlangıç ve bitiş noktaları vurgulanmalıdır. Kolaylık sağlanması ve öğrencilerde akılda kalıcılığı sağlanması açısından yönler oklarla desteklenmelidir (Güneş, 2007).

Akyol (2005)'a göre; yazının okunabilirliği için cümleler, kelimeler, harfler arasındaki ve sayfa kenarlarındaki boşluklara dikkat edilmelidir. Kenar süsleri öğrencilerin sayfa kenarındaki boşluklara dikkatini çekmek amacıyla kullanılabilir.

Bir metnin içeriğinin ne olduğu nasıl bir öneme sahipse imla yönünden kurallara uygun yazılması da bir o kadar önemlidir. İmla yönünden hatasız bir metinde okunabilirlik ve okumada akıcılık artar (Duran, 2009).

İlkokul öğrencileri yazma sırasında satır çizgisini takip etmekte zorlanabilmektedir. Harflerin çizginin altında veya üstünde olduğu, ilk satırdan itibaren aşağıya ve yukarıya doğru giden yazılarla karşılaşmaktadır. İlkokul

çağında yazma öğretimi aşamasında kılavuz çizgili defterlerden yararlanmak çocuğa yol göstermesi açısından öneme sahiptir.

Çoğu kişi sağ eliyle yazı yazmayı tercih etmektedir. Bu konuda azınlıkta olan sol elle yazmayı tercih eden kişiler de sağ elle yazmaya zorlandıklarında bu durum hem yazmaya karşı isteksizliğe hem de yazıda okunaklılığın düşük olmasına yol açabilmektedir. Artut ve Demir (2004)'e göre, sol elini tercih eden öğrenciler için uygun ortam ve araç gereç sağlanarak öğrencilerin yazmaya karşı teşvik edilmeleri sağlanmalıdır.

Temur (2003)'a göre; yazı öğretiminde dikkat edilmesi gereken noktalardan biri olan okunaklılık ile okunabilirlik birbirine karıştırılan iki ayrı kavramdır. Okunabilirlik, metinlerin anlaşılabilirlik yönünden güçlük seviyesi ve okuyanın düzeyine uygunluğu ile alakalıdır (Güyer, Temur ve Solmaz, 2009). Okunaklılık yazının şekil ve biçimsel yönünü ele alırken, okunabilirlik yazıyı şekil, biçim yönüyle değil de içerik olarak ele almaktadır (Coşkun, 2013). Bezirci ve Yılmaz (2010)'a göre; okunaklılık sayfa tipi, metnin yazı karakteri gibi kriterlere göre belirlenirken, okunabilirlik ise yazılan metnin kolay anlaşılır olup olmadığına göre belirlenmektedir.

Harflerin kuralına uygun yazılmaması, satır aralıklarına göre tam konumlandırılmaması, yetersiz çevrelenmesi, eksik kapanması ve harf iniş çıkışlarının hatalı olması okunaklılığı etkileyen faktörler olarak sıralanmaktadır (Alston, 1987; akt. Duran, 2009). Yazıda eğim, boşluk, büyüklük, çizgi takibi ve çizgi niteliği gibi faktörler dikkate alınarak okunaklılığa karar verilebilir (Ediger, 2001; akt. Yıldız ve Ateş, 2010).

İlkokul çağında yazma çalışmaları konusunda öğrencilere yol gösterecek öğretmenlerin bu konuda iyi eğitim almaları gerekir. İlk okuma yazmanın temel becerilerinde yeterli donanıma sahip olamayan öğretmenler yazının öğretimine ilişkin başarıyı da elde etmekte zorlanacaktır.

Yaşar (2016)'a göre, sözlü anlatımdaki hatalar anında giderilebilir ya da görmezden gelinirken yazılı ifadelerdeki hatalar yazının kalıcı olma özelliğinden kaynaklı, okuyucunun yanlış anlamasına yol açmakta ve telafisi zor olmaktadır. Bu sebeple ilkokul birinci sınıftan itibaren öğretmenin öğrenci yazısını düzenli olarak kontrol etmesi, gerektiği durumlarda dönüt ve düzeltme vermesi gerekmektedir.

Yapılan araştırmaların geneli (Kabaş,2020; Özdemir, 2019; Aydın, 2016; Bulut, Kuşdemir ve Şahin, 2016; Yılmaz ve Cımbız, 2016; Coşkun ve Coşkun, 2014; Akman ve Aşkın, 2012; Durukan ve Alver, 2008; Beyazıt, 2007; Erişen ve Çeliköz, 2003) öğretmen görüşleri ve öğrenci durumlarını inceleme üzerinde yoğunlaşırken ileride sınıf öğretmenliği yapacak kişilerin görüşlerini araştırmaya dâhil eden çalışmaların sayısının ise az olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte 2005 yılında yapılan değişikliklerle uygulanmaya başlanan Türkçe öğretim programına göre okuma yazma öğrenen ve değişiklik öncesi yöntemlerle okuma yazma öğrenmiş

kişilerin sınıf öğretmeni adayı olmuş olanlarının araştırmaya dâhil edilmesi bu araştırmanın farklılıklarından birisidir.

Okuma ve yazma temel kazanımların ön koşulu kabul edilen, birbirini destekleyen becerilerdendir. İki farklı yazı türü ile yazmayı öğrenen bireylerin yazı performanslarının çalışmalar üzerinden kıyaslanmasının hem araştırmanın amacına daha uygun olduğu hem de araştırmaya özgünlük kazandıracığı açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Farklı yazı türleriyle ilk okuma yazma öğrenen öğretmen adaylarının her iki yazı türüne yönelik görüşlerini ve yazılarının okunaklılık düzeylerini incelemek araştırmanın amacıdır. Bu kapsamda farklı yazı türleriyle ilk okuma yazma öğrenen sınıf öğretmeni adaylarının;

1. Yazılarının okunaklılık düzeyi nedir?
2. Bitişik eğik yazılarının okunaklılık düzeyi okuma yazmayı öğrendikleri yazı türüne göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Dik temel yazılarının okunaklılık düzeyi okuma yazmayı öğrendikleri yazı türüne göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
4. Bireysel yazışmalarda kullandıkları yazı türleri ve gerekçeleri nelerdir?
5. İlk okuma yazmayı öğrendikleri yazı türüne dair memnuniyet durumları nedir?
6. Ders kitaplarındaki yazı türlerine yönelik görüşleri nedir?
7. Yazı türünden kaynaklanan avantaj ve dezavantajlara yönelik görüşleri nedir?
8. Öğretmeyi uygun gördükleri yazı türüne yönelik görüşleri nedir?
9. İlk okuma yazmada öğretecek yazı türüne ilişkin kendilerini yeterli hissetme durumlarına yönelik görüşleri nedir? sorularına cevap aranmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma; olgubilim(fenomenoloji) yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma yöntemi, bireylerin deneyimlerini tanımlamak ve yorumlamak için onların deneyimlerinden yararlanmaktadır (Jasper, 1994; Miller, 2003; akt. Onat Kocabıyık, 2016). Bu yöntemle, katılımcıların kendi fenomenal dünyasına odaklanması ve güncel ya da geçmiş deneyimlerini kendi terimleriyle yorumlaması amaçlanmaktadır (Aypay, 2020). Bu çalışmada katılımcıların ilkökul döneminde öğrendikleri ve yaşamları boyunca kullandıkları yazı türüne ilişkin öznel deneyimlerine nasıl anlamlar yükledikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2018-2019 öğretim yılı içerisinde 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrenciler araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada toplam 139 sınıf öğretmeni adayı ile

çalışılmıştır. Tablo 1’de araştırmaya dâhil olan öğretmen adaylarına ilişkin bilgiler verilmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Grup	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kız	113	81.3
	Erkek	26	18.7
	Toplam	139	100
İlk okuma yazmada öğrenilen yazı türü	Dik Temel Yazı ile Öğrenenler	82	59.0
	Bitişik Eğik Yazı ile Öğrenenler	57	41.0
	Toplam	139	100

Araştırmaya katılan öğretmen adayları cinsiyet bazında değerlendirildiğinde 113 kız, 26 erkek öğretmen adayıyla çalışma yürütülmüştür. Araştırmaya katılan kızların oranı %81.3 iken, erkeklerin oranı %18.7’dir. Öğrenilen yazı türü değişkeni incelendiğinde 82 kişinin ilk okuma yazmayı dik temel yazıyla, 57 kişinin ise bitişik eğik yazıyla öğrendikleri belirlenmiştir. Öğrenilen yazı türü bazında oranlamaya bakıldığında ise katılımcıların %59.0’ının dik temel yazıyla, %41.0’ının bitişik eğik yazı ile ilk okuma yazmayı öğrendikleri tespit edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma için veri elde etmek amacıyla; her iki yazı türüne ilişkin görüşlerini belirleyebilmek adına “Öğretmen Adayı Görüşme Formu”, katılımcıların yazdıkları yazıların okunaklılığını değerlendirmek ve karşılaştırmak adına dik temel yazıyla ve bitişik eğik yazıyla yazacakları iki ayrı metnin yer aldığı “Dikte Çalışmaları Formu” kullanılmıştır.

Araştırmada görüşme soruları hazırlanırken; konuyla ilgili çalışmalar taranarak 6 ana görüşme sorusu hazırlanmıştır. Alanında uzman üç öğretim üyesi soruları gramer, açık ve net olması, soruların konunun içeriğini yansıtması şeklinde değişik açılardan yorumlayarak değerlendirmiştir. Bu yönlerden incelenmiş olan araştırma soruları uzmanların görüşleri dikkate alınarak tekrardan şekillendirilmiştir. Ardından yapılan pilot görüşmelerle katılımcıların eleştirileriyle sorular son haline getirilmiş, katılımcıların uygun oldukları gün ve zaman dilimleri dikkate alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiş ve araştırmanın kapsamı öğretmen adaylarına anlatılmıştır.

Dikte metinlerinde okunaklılığı etkileyeceği göz önünde bulundurularak; kelime sayısı, imlâ kuralları, ses ya da şekil benzerliği bulunan harflere birbirine yakın sayıda yer verilmesi gibi noktalara dikkat edilmiştir. Bu kriterlere uygunluk açısından uzman görüşüne sunulmuş ve metinler belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının yazılarının okunaklılık düzeylerinin belirlenmesinde ise Yıldız ve Ateş (2007) tarafından geliştirilen ölçekten yararlanılmıştır. Sözü

edilen bu ölçekte okunaklılık, beş etken göz önünde bulundurularak analitik değerlendirme yaklaşımına göre değerlendirilmiştir. Her etken için yeterli değil(1), kısmen yeterli(2) ve tamamen yeterli(3) biçiminde puanlar verilmiş ve gerekli açıklamalarda bulunulmuştur. Tablo 2’de okunaklılık düzeyinin hangi puan aralıklarına göre belirlendiğine ilişkin bilgi verilmektedir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Yazılarının Okunaklılık Düzeylerine İlişkin Puan Aralıkları

Toplam Puan	Okunaklılık Düzeyi
5.0 - 8.3	Okunaklı Değil
8.4 – 11.7	Orta Düzeyde Okunaklı
11.8 – 15.0	Okunaklı

Tablo 2 incelendiğinde, toplam puanı 5.0 - 8.3 olan öğretmen adaylarının yazılarının okunaklı değil, 8.4 – 11.7 olan öğretmen adaylarının yazılarının orta düzeyde okunaklı, 11.8 – 15.0 olan öğretmen adaylarının yazılarının ise okunaklı olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ölçekten alınacak puanın alt sınırı 5.0, üst sınırı ise 15.0 olarak belirlenmiştir (Yıldız ve Ateş, 2010).

2.3. Verilerin Toplanması

Ölçek uygulanmadan önce Yıldız ve Ateş (2007)’ten kullanım için gerekli izin alınmıştır. Veri toplama araçları için izin alındıktan sonra uygulamanın yapılacağı kurumdan gerekli izinler alınmıştır. Ardından 2018-2019 öğretim yılı içerisinde katılımcılara uygun oldukları zaman dilimleri içerisinde araştırmacılar tarafından ölçekler yüz yüze uygulanmış ve ölçeklerin uygulanması yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür. Öğretmen adaylarının soruları içtenlikle cevaplamaları amacıyla gerekli açıklamalar hem ölçeğin başında yazılı olarak verilmiş hem de araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Ölçek uygulanırken gönüllülük esas alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Dikte çalışmaları formunda yararlanılan okunaklılık ölçeğinde bulunan bağımsız değişkenler (cinsiyet, yazı türü) bağımsız gruplar için t-Testi yapılarak analiz edilmiş, standart sapma, aritmetik ortalama frekans ve yüzde değerleri yorumlanmıştır.

Öğretmen adaylarına uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan açık uçlu sorular içerik analizi yapılarak incelenmiş, frekans değerleri verilerek yorumlanmıştır. Verilerin analizini iki kişi eş zamanlı olarak gerçekleştirmiştir. Araştırmacı ve uzmanın yaptıkları kodlamalar karşılaştırılmıştır. Bu şekilde uzlaşma sağlanan kodlar “görüş birliği” uzlaşma sağlanamayanlar ise “görüş ayrılığı” şeklinde sıralanmıştır. Güvenirliğin hesaplanması için: Güvenirlik = Görüş Birliği x 100/ Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı formülünden yararlanılmıştır. Bu formülde sonucun %80’e yakın olması ya da geçmiş olması halinde güvenilirlik elde edilmiş olur (Miles ve Huberman, 1994, s.64; akt. Malkoç ve Kaya,2015). Bu kurala göre güvenirlilik %88 olarak bulunmuştur. Araştırmada gerçekçiliği

sağlayabilmek adına öğretmen adaylarının görüşleri doğrudan aktarmalarla verilmiştir. Doğrudan aktarmalarda öğretmen adaylarının gerçek isimleri gizli tutulmuş, doğrudan alıntılar A_1, A_2, \dots, A_{139} biçiminde ifade edilmiştir. Son aşamada, verilerin modelleştirilmesinde ise NVIVO 12 Plus programından faydalanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Farklı Yazı Türleriyle Okuma Yazma Öğrenen Öğretmen Adaylarının Yazılarının Okunaklılık Düzeyine İlişkin Analizi

Farklı yazı türleriyle okuma yazma öğrenen sınıf öğretmeni adaylarının yazılarının okunaklılık düzeylerine ilişkin frekans ve yüzde değerlerine bakılarak ulaşılan verilere Tablo 3'te yer verilmektedir.

Tablo 3: Sınıf Öğretmeni Adaylarına Ait Yazıların Okunaklılık Düzeylerine İlişkin Yüzde ve Frekans Değerleri

Okunaklılık Düzeyi	Puanlar	BEY		DTY		Toplam	
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Okunaklı Değil	5,00	17	12.4	5	3.6	22	16.0
	6,00	5	3.6	2	1.5	7	5.1
	7,00	26	19.0	16	11.7	42	30.7
	8,00	33	24.1	20	14.6	53	38.7
	Toplam	81	59.1	43	31.4	124	45.3
Orta Düzeyde Okunaklı	9,00	30	21.9	32	23.4	62	45.3
	10,00	15	10.9	36	26.3	51	37.2
	11,00	3	2.2	14	10.2	17	12.4
	Toplam	48	35.0	82	59.9	130	47.4
Okunaklı	12,00	7	5.1	8	5.8	15	10.9
	13,00	1	0.7	2	1.5	3	2.2
	14,00			2	1.5	2	1.5
	Toplam	8	5.8	12	8.8	20	7.3
	Toplam	137	100.0	137	100.0	274	100.0

Tablo 3'e bakıldığında yazılan metinden 5-8 arasında puan alan öğretmen adaylarının yazılarının "okunaklı değil" olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bitişik eğik yazıyla yazan toplam 137 sınıf öğretmeni adayının 81' i (%59.1), dik temel yazıyla yazan toplam 137 sınıf öğretmeni adayının 43' ü (%31.4) toplamda ise 124 sınıf öğretmeni adayının (%45.3) yazılarının *okunaklı olmadığı* görülmektedir.

9-11 arasında puan alanların yazıları "orta düzeyde okunaklı" olarak ele alınmıştır. Bitişik eğik yazı (BEY) ile yazan toplam 137 sınıf öğretmeni adayının 48' i (%35.0), Dik temel yazı (DTY) ile yazan toplam 137 sınıf öğretmeni adayının 82' si (%59.9), toplamda 130 sınıf öğretmeni adayının (%47.4) yazılarının *orta düzeyde okunaklı* olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Dikte metninden 12-15 arasında puan alanların ise yazıları "okunaklı" olarak değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılanlardan toplam 137 sınıf öğretmeni adayının BEY ile yazılan metinde 8 kişinin (%5.8), DTY ile yazılan metinde 12 kişinin (%8.8) toplamda ise 20 kişinin (%7.3) yazılarının *okunaklı* olduğu anlaşılmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak öğretmen adaylarının birçoğunun yazılarının yeterince okunaklı olmadığı ve iki yazı türü kıyaslandığında dik temel yazı ile daha okunaklı yazabildikleri bulgusuna ulaşılmaktadır.

3.2. Öğretmen Adaylarının Bitişik Eğik Yazılarına Yönelik Okunaklılık Düzeyinin Okuma Yazmayı Öğrendikleri Yazı Türüne Göre Farklılaşma Durumu

Araştırmanın bir diğer alt problemi olan "farklı yazı türleriyle ilk okuma yazma öğrenen öğretmen adaylarının bitişik eğik yazılarının *okunaklılık düzeyi* okuma yazmayı öğrendikleri yazı türüne göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?" sorusuna cevap bulmak amacıyla Tablo 4'te öğretmen adaylarının bitişik eğik yazıyla yazdıkları metnin okunaklılığına ilişkin puanlarının t-Testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4: Bitişik Eğik Yazıyla Yazılan Metinde Okunaklılığın Boyutlarına Yönelik Puanların İlk Okuma Yazma Öğrenilen Yazı Türüne Göre t Testi Sonuçları

Okunaklılığın Alt Boyutları	BEY ile öğrenenler			DTY ile öğrenenler			sd	t	p
	N	\bar{x}	Ss	N	\bar{x}	Ss			
Eğim	55	1.12	.38	82	1.17	.43	135	.595	.55
Boşluk	55	1.74	.47	82	1.87	.42	135	1.69	.09
Ebat	55	1.81	.64	82	1.98	.53	135	1.68	.09
Biçim	55	1.45	.53	82	1.45	.50	135	-.037	.97
Çizgi Takibi	55	1.70	.59	82	1.79	.56	135	.832	.40
Toplam	55	7.85	1.95	82	8.28	1.71	135	1.34	.18

$p < 0.05$

Tablo incelendiğinde bitişik eğik yazı (BEY) ile ilk okuma yazma öğrenen öğretmen adaylarının okunaklılığın alt boyutlarına yönelik puanlarının dik temel yazı (DTY) ile öğrenenlerin puanlarından biçim hariç tüm boyutlarda daha düşük olduğu ve aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı sonucuna varılmaktadır [eğim, ($t_{(135)} = .595$; $p > .05$), boşluk ($t_{(135)} = 1.69$; $p > .05$), ebat ($t_{(135)} = 1.68$; $p > .05$), biçim ($t_{(135)} = -.037$; $p > .05$), çizgi takibi ($t_{(135)} = .832$; $p > .05$)]. Toplam okunaklılık puanına bakılacak olursa da; ilk okuma yazmayı BEY ile öğrenen öğretmen adayları için ($\bar{x} = 7.85$), DTY ile öğrenen öğretmen adayları için ($\bar{x} = 8.28$) olduğu ve arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulgusuna ulaşılmaktadır ($t_{(135)} = 1.34$; $p > .05$).

3.3. Öğretmen Adaylarının Dik Temel Yazılarına Yönelik Okunaklılık Düzeyinin Okuma Yazmayı Öğrendikleri Yazı Türüne Göre Farklılaşma Durumu

“Farklı yazı türleriyle okuma yazma öğrenen sınıf öğretmeni adaylarının dik temel yazılarının *okunaklılık düzeyi* okuma yazmayı öğrendikleri yazı türüne göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” alt problemi için Tablo 5’te öğretmen adaylarının dik temel yazıyla yazdıkları metnin okunaklılığına ilişkin puanlarının t-Testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5: Dik Temel Yazıyla Yazılan Metinde Okunaklılığın Boyutlarına Yönelik Puanların İlk Okuma Yazma Öğrenilen Yazı Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Okunaklılığın Alt Boyutları	BEY ile öğrenenler		DTY ile öğrenenler		t	p
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Eğim	1.78	.53	1.96	.53	1.95	.05
Boşluk	1.78	.45	1.89	.44	1.38	.17
Ebat	2.00	.54	2.07	.46	.842	.40
Biçim	1.41	.49	1.68	.46	3.16	.00*
Çizgi Takibi	1.76	.57	1.90	.53	1.44	.15
Toplam	8.74	1.88	9.51	1.61	2.54	.01*

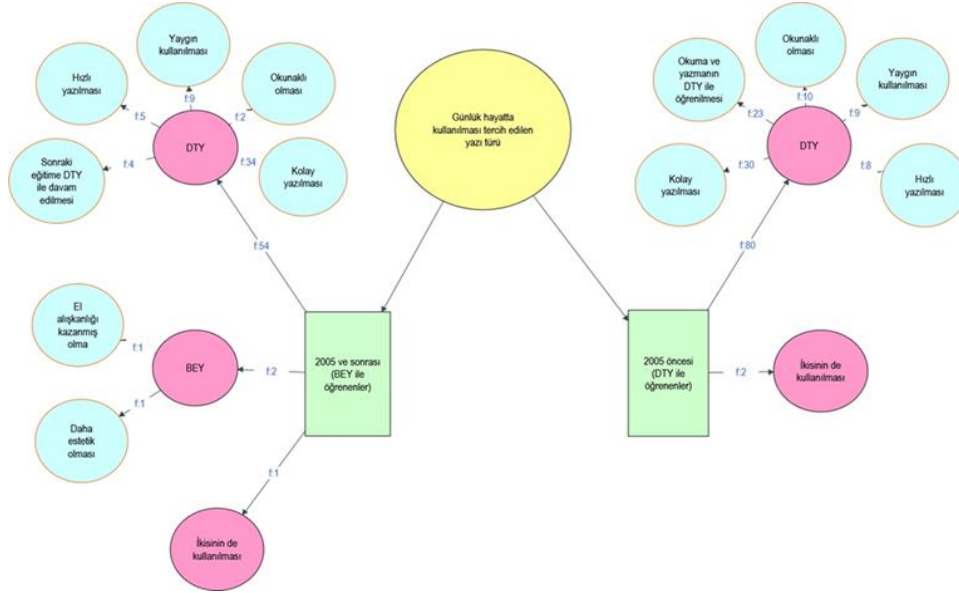
* $p < 0.05$

Tablo incelendiğinde ilk okuma yazmayı bitişik eğik yazıyla öğrenen öğretmen adaylarının okunaklılığın alt boyutlarına yönelik puanlarının dik temel yazı ile öğrenenlerin puanlarından tüm boyutlarda daha düşük olduğu ve biçim alt boyutu hariç tüm alt boyutlarda aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı sonucuna varılmaktadır [eğim($t_{(135)} = 1.95$; $p > .05$), boşluk ($t_{(135)} = 1.38$; $p > .05$), ebat, ($t_{(135)} = .842$; $p > .05$), biçim, ($t_{(135)} = 3.16$; $p < .05$), çizgi takibi, ($t_{(135)} = 1.44$; $p > .05$)]. Toplam okunaklılık puanlarına bakılacak olursa ise BEY ile ilk okuma

yazma öğrenen öğretmen adayları için ($\bar{x} = 8.74$), DTY ile öğrenen öğretmen adayları için ($\bar{x} = 9.51$) olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($t_{(135)}=2.54$; $p<.05$).

3.4. Farklı Yazı Türleriyle İlk Okuma Yazma Öğrenen Sınıf Öğretmeni Adaylarının Günlük Hayatta Kullandıkları Yazı Türleri ve Gerekçeleri

Araştırmanın alt problemlerinden biri olan “sınıf öğretmeni adaylarının bireysel yazışmalarda kullandıkları yazı türleri ve gerekçeleri nelerdir?” sorusuna cevap aranarak Şekil 1’de görüşlerinden oluşan modellemeye yer verilmektedir.

Şekil 1: Öğretmen adaylarının günlük hayatta kullanılmayı tercih ettikleri yazı türüne ilişkin görüşleri

Şekle göre ilk okuma yazmayı DTY ile öğrenenlerin büyük bir kısmının (f: 80) günlük hayatlarında kullandıkları yazı türünün DTY olduğu görülmektedir. Tercih sebepleri olarak da “Kolay yazılması” (f: 30), “Okuma-yazmanın DTY ile öğrenilmesi” (f: 23), “Okunaklı olması” (f: 10), “Yaygın kullanılması” (f: 9) ve “Hızlı yazılması” (f: 8) yönünde görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Bu konuya ilişkin bir öğretmen adayı (A₁₂₈) “*Dik temel yazı. Bitişik eğik yazının yazımı daha zor geliyor. Harfleri el kaldırmadan yazması el yoruyor.*” şeklinde kendini ifade etmiştir. İki yazı türünün kullanıldığı (f: 2) yönünde görüş bildirenler de olmuştur.

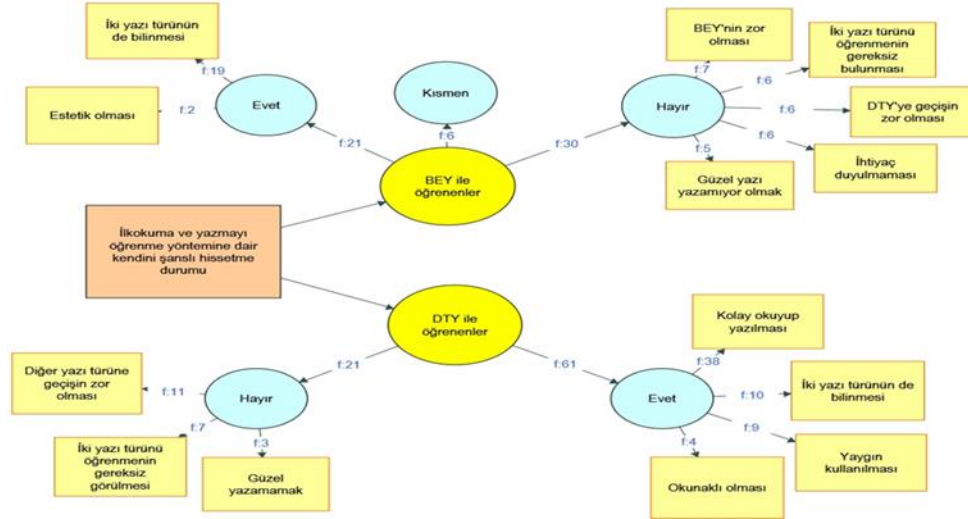
İlk okuma yazmayı BEY ile öğrenenlere bakıldığında da yine büyük bir bölümünün (f: 54), günlük hayatlarında dik temel yazıyı kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu yönde görüş bildirmelerinin nedeni ise “Kolay yazılması” (f: 34),

“Okunaklı olması” (f: 2), “Yaygın kullanılması” (f: 9), “Hızlı yazılması” (f: 5) ve “Sonraki eğitime DTY ile devam edilmesi” (f: 4) olarak tespit edilmiştir.

Bunun yanında günlük hayatta BEY (f: 2) ve iki yazı türünün de kullanıldığına (f: 1) ilişkin görüş bildirenler de olmuştur. BEY tercih eden sınıf öğretmeni adayları görüşlerini “El alışkanlığı kazanmış olma” (f: 1) ve “Daha estetik olması” (f: 1) olarak belirtmişlerdir.

3.5. Farklı Yazı Türleriyle İlk Okuma Yazma Öğrenen Sınıf Öğretmeni Adaylarının İlk Okuma Yazmayı Öğrendikleri Yazı Türüne Dair Memnuniyet Durumlarına Yönelik Görüşleri

Bu başlık altında araştırmanın alt problemlerinden biri olan; “sınıf öğretmeni adaylarının ilk okuma yazmayı öğrendikleri yazı türüne dair memnuniyet durumları nedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının ilk okuma ve yazmayı öğrendikleri yazı türüne dair kendini şanslı hissetme durumuna yönelik görüşleri Şekil 2’ de belirtilmektedir.

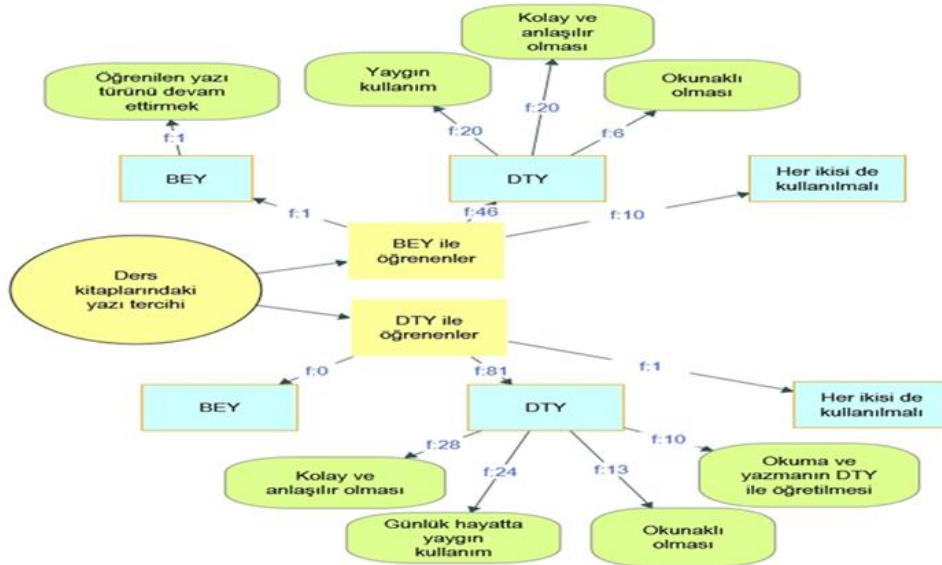
Şekil 2: Öğretmen adaylarının ilk okuma yazmayı öğrendikleri yazı türüne dair memnuniyet durumlarına yönelik görüşleri

Şekil 2 incelenecek olursa ilk okuma yazmayı BEY ile öğrenenler memnuniyet durumlarını evet (f: 21), hayır (f: 30) ve kısmen (f: 6) olarak belirttikleri görülmektedir. Evet diyenler memnun olma nedenleri olarak; “iki yazı türünün de bilinmesi” (f: 19) ve “estetik olması” (f: 2), hayır diyenler ise; “BEY’ nin zor olması” (f: 7), “iki yazı türünü öğrenmenin gereksiz bulunması” (f: 6), “DTY’ ye geçişin zor olması” (f: 6), “ihtiyaç duyulmaması” (f: 6) ve “güzel yazı yazamıyor olmak” (f: 5) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

İlk okuma yazmayı DTY ile öğrenenlere bakıldığında evet (f: 61) ve hayır (f: 21) olarak görüş belirttikleri görülmektedir. Evet diyenler “kolay okuyup yazılması” (f: 38), “iki yazı türünün de bilinmesi” (f: 10), “yaygın kullanılması” (f: 9) ve “okunaklı olması” (f: 4) yönünde görüşlerini ifade etmişlerdir. Hayır diyenler de “diğer yazı türüne geçişin zor olması” (f: 11), “iki yazı türünü öğrenmenin gereksiz görülmesi” (f: 7), “güzel yazamamak” (f: 3) olarak yorum yapmışlardır.

3.6. Farklı Yazı Türleriyle İlk Okuma Yazma Öğrenen Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ders Kitaplarındaki Yazı Tercihlerine İlişkin Görüşleri

Bu başlıkta araştırmanın altıncı alt problemi olan; “sınıf öğretmeni adaylarının ders kitaplarındaki yazı türü tercihlerine ilişkin görüşleri nedir?” sorusuna cevap aranmaktadır. Şekil 3’te bu konuya ilişkin görüşler yer almaktadır.

Şekil 3: Öğretmen adaylarının ders kitaplarındaki yazı türlerine yönelik görüşleri

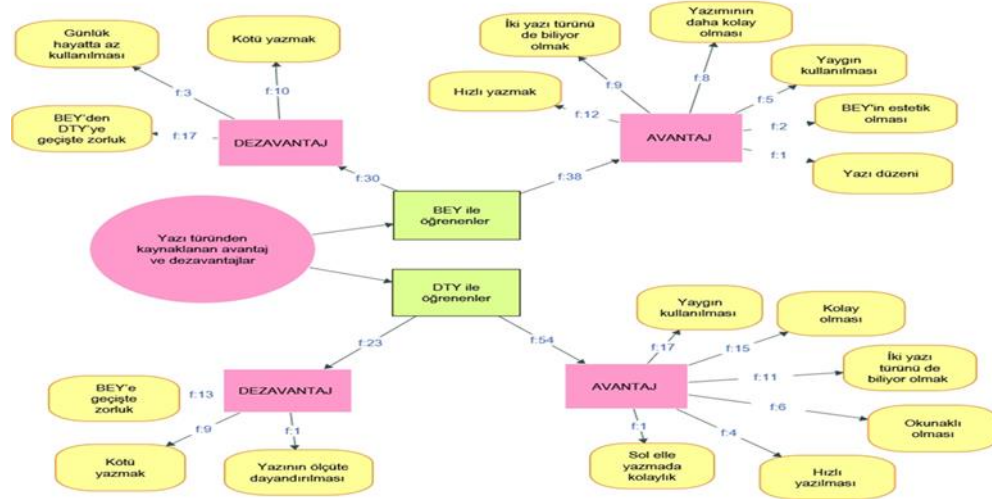
Şekil incelendiğinde, ilk okuma yazmayı BEY ile öğrenenlerin ders kitaplarındaki yazı tercihi büyük oranda (f: 46) DTY olmuştur. Bu doğrultuda fikir belirten katılımcılar düşüncelerini, “yaygın kullanım” (f: 20), “kolay ve anlaşılır olması” (f: 20), “okunaklı olması” (f: 6) şeklinde belirtmişlerdir. Ders kitaplarında BEY kullanılması yönünde görüş belirten (f:1) kişi ise gerekçe olarak; “öğrenilen yazı türünü devam ettirmek” (f: 1) şeklinde fikrini belirtmiştir. Ayrıca her iki yazı türünün de kullanılması yönünde fikir belirten (f: 10) adaylar da mevcuttur.

İlk okuma yazmayı DTY ile öğrenenlere bakıldığında; yine büyük bölümü (f: 81) ders kitaplarındaki yazıların DTY ile yazılmasının daha doğru olacağı şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu bireyler “kolay ve anlaşılır olması” (f: 28), “günlük hayatta yaygın kullanım” (f: 24), “okunaklı olması” (f: 13) ve “okuma ve yazmanın

DTY ile öğrenilmesi” (f: 10) şeklinde yorumda bulunmuşlardır. Ayrıca her iki yazı türünün de kullanılması (f: 1) yönünde fikir belirten öğretmen adayları da varken BEY ile yazılmasını hiçbir öğretmen adayları tercih etmemiştir.

3.7. Farklı Yazı Türleriyle İlk Okuma Yazma Öğrenen Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yazı Türünden Kaynaklanan Avantaj ve Dezavantajlara Yönelik Görüşleri

“Sınıf öğretmeni adaylarının yazı türünden kaynaklanan avantaj ve dezavantajlara yönelik görüşleri nedir?” alt problemi için sınıf öğretmeni adaylarının ilkokuldan sonraki eğitim yaşamlarında kullandıkları yazı türünden kaynaklanan avantaj ve dezavantajlara yönelik görüşleri Şekil 4’teki model çerçevesinde belirtilmiştir.

Şekil 4: Öğretmen adaylarının yazı türünden kaynaklanan avantaj ve dezavantajlara yönelik görüşleri

Şekil incelendiğinde, BEY ile öğrenenlerin ilkokuldan sonraki eğitim yaşamlarında kullandıkları yazı türüne (DTY) ilişkin hem avantaj (f: 38) hem de dezavantaj (f: 30) olarak gördükleri etkenler olduğu görülmektedir.

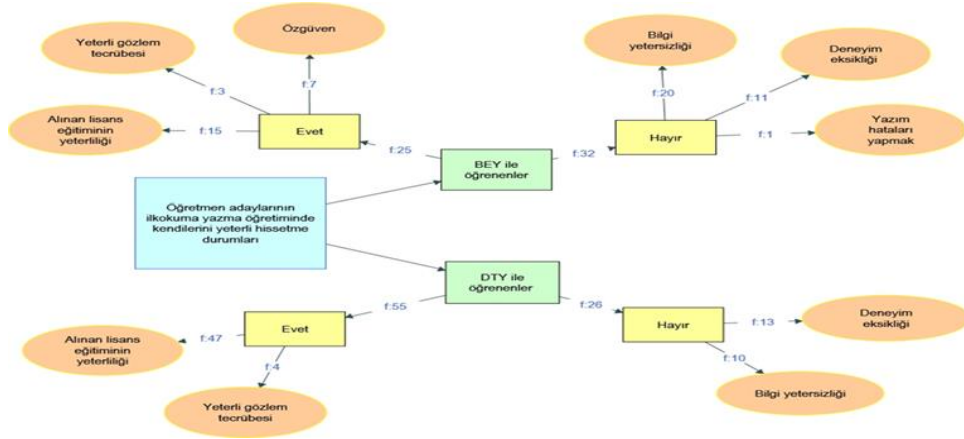
Dik temel yazıyı kullananlardan avantaj olarak görenler; “hızlı yazmak” (f: 12), “iki yazı türünü de biliyor olmak” (f: 9), “yazımının daha kolay olması” (f: 8), “yaygın kullanılması” (f: 5) şeklinde fikir belirtmişlerdir. BEY ile devam edenler ise “BEY’ nin estetik olması” (f: 2) ve “yazı düzeni” (f: 1) konularında avantajlı olduklarını belirtmişlerdir. Dezavantaj olarak gören sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ise “BEY’den DTY’ye geçişte zorluk” (f: 17), “günlük hayatta az kullanılması” (f: 3), “kötü yazmak” (f: 10) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

DTY ile öğrenenlerin kullandıkları yazı türüne (DTY) ilişkin büyük bir bölümünün (f: 54) avantajlarını gördükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca dezavantaj olarak

nin öğretilmesini savunanlar; “okuma ve yazmada kolaylık” (f: 46), “günlük hayatta kullanım” (f: 18), “okunaklı olması” (f: 4), “DTY ile eğitim almış olmak” şeklinde yorum yapmışlardır. BEY’ in öğretilmesini destekleyenler ise; “Atatürk dönemi uygulamalarında BEY kullanıldığı için bunu devam ettirmek” (f: 1) ve “ince motor kasların gelişimine uygun olması” (f: 1) olarak görüş belirtmişlerdir.

3.9. Farklı Yazı Türleriyle İlk Okuma Yazma Öğrenen Sınıf Öğretmeni Adaylarının İlk Okuma Yazma Öğretiminde Kendilerini Yeterli Hissetme Durumlarına Yönelik Görüşleri

Çalışmanın son alt problemine ilişkin Şekil 6’da öğretmen adaylarının ilk okuma yazma öğretiminde kendilerini yeterli hissetme durumlarına yönelik görüşleri yer almaktadır.

Şekil 6: Öğretmen adaylarının ilk okuma yazma öğretiminde kendilerini yeterli hissetme durumlarına yönelik görüşleri

Şekle bakıldığında, BEY ile öğrenenlerin bir kısmı ilk okuma yazma öğretiminde kendilerini yeterli hissederken (f: 25) bir kısmı da yeterli hissetmemektedir (f: 32). Olumsuz görüş belirten katılımcıların görüşleri ise şu şekilde sıralanmıştır: “Bilgi yetersizliği” (f: 20), “deneyim eksikliği” (f: 11), “yazım hataları yapmak” (f: 1). İlk okuma yazma öğretiminde yeterli olduğunu ifade eden kişiler ise bu görüşün büyük oranda (f: 15) lisans eğitiminde aldıkları derslere bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla beraber kendini yeterli görme durumunu “yeterli gözlem tecrübesi” (f: 3) ve kendine olan güvene (f: 7) bağlayan adaylar da bulunmaktadır.

DTY ile öğrenenlere bakıldığında ilk okuma yazma öğretiminde yeterli olduğunu hisseden katılımcıların çoğunlukta olduğu (f: 55) görülmektedir. Büyük bir kısmı (f: 47) bunun sebebini aldıkları lisans eğitiminin yeterliliğine

bağlamaktadır. Bunun yanı sıra yeterli gözlem tecrübesine sahip olduğunu düşünen (f: 4) öğretmen adayları da bulunmaktadır. Kendini ilk okuma yazma öğretimi konusunda yeterli görmediğini belirten katılımcılar (f: 26) ise bunun sebebi olarak, “deneyim eksikliği” (f: 13) ve “bilgi yetersizliği” (f: 10) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Farklı yazı türleriyle ilk okuma yazma öğrenen sınıf öğretmeni adaylarının her iki yazı türüne yönelik görüşlerini, yazılarının okunaklılık düzeyini araştırmayı amaçlayan çalışmada iki ayrı veri toplama aracıyla veriler toplanmıştır.

Yıldız ve Ateş (2007)’in geliştirdiği “Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği” ile araştırmaya dâhil olan katılımcıların yazılarının okunaklılık düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuçlara bakıldığında bitişik eğik yazıyla yazılan metinde okunaklılık düzeyinin daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi bitişik eğik yazıda harflerin yazılışları, birleştirilmesi kurallarında güçlük yaşamaları olabilir. Bitişik eğik yazıyla yazılan metinde ilk okuma yazmayı BEY ve DTY ile öğrenenler kıyaslandığında okunaklılık bakımından arada bariz bir fark olmadığı görülmektedir. Bu durum Yıldız ve Ateş (2010)’in araştırmalarının ilk okuma yazmada öğrenilen yöneme göre anlamlı fark olmadığı yönündeki sonuçlarıyla örtüşmektedir.

BEY ile yazılan metinde okunaklılığın alt boyutlarına bakıldığında ise yalnızca “biçim” boyutunda az bir farkla BEY ile öğrenenlerin okunaklılık düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca bakarak ilk okuma yazmayı BEY ile öğrendikleri de göz önünde bulundurulursa harflerin yazılışları, birleştirme kurallarına daha hâkim oldukları söylenebilir. DTY ile yazılan metinde okunaklılık düzeyine bakıldığında ilk okuma yazmayı DTY ile öğrenen öğretmen adaylarının BEY ile öğrenenlere oranla yazılarının daha okunaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak her iki yazı türüyle yazılan metinde de okunaklılık düzeyinin ilk okuma yazmayı DTY ile öğrenenlerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğrendikleri yazı türüne yönelik görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak ortaya konmuştur. Yapılan çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının büyük çoğunluğunun günlük hayatta DTY kullanmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmada ilk okuma yazmayı BEY ile öğrenen öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun günlük hayatta DTY kullandıkları sonucu çıkarılmıştır. Bu yönüyle araştırmanın sonucu Yıldız (2019) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Yıldız (2019) da yapmış olduğu çalışmasında bitişik eğik yazıyı tek seçenek olarak ve mecburiyetten öğrenen öğrencilerin büyük çoğunluğunun sonraki eğitim kademelerinde bitişik eğik yazı yerine dik temel yazıyı kullanmayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

Aydın (2016) ilk okuma yazmaya direkt BEY ile başlamış 9. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin yeterli seviyede BEY becerisi

kazansalar bile ilerleyen zamanda yine DTY' ye geçiş yaptıkları sonucuna varmıştır. Bulut, Kuşdemir ve Şahin (2016)'in ilkökul ve ortaokulda öğrenci ve öğretmenlerin kullanmayı tercih ettikleri yazı türüne ilişkin yaptıkları çalışmada, ilkökulda sınıf öğretmenlerinin çoğunlukla tahtaya yazı yazarken BEY kullanmayı tercih ettikleri, ortaokul öğretmenlerinin ise okulda ve günlük yaşamlarında genellikle DTY kullanmayı tercih ettiklerine bulgularda yer vermiştir.

İlk okuma yazma öğrenilen yazı türüne göre memnuniyet durumlarına bakıldığında BEY ile öğrenenlerin çoğu kendilerini bu konuda şanslı görmezken; DTY ile öğrenenlerin birçoğunun kendilerini bu konuda şanslı gördükleri sonucu çıkarılmıştır. Bunun dışında katılımcıların çoğunluğu ders kitapları yazılırken DTY kullanılmasının daha doğru olacağı konusunda fikirlerini ifade etmişlerdir.

Özdemir (2019) sınıf öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada sınıf öğretmenlerinin yazı tercihlerini araştırmıştır. Çalışmanın sonucuna göre sınıf öğretmenlerinin dik temel yazı ile metinlerin daha okunaklı olduğu ve tüm kitaplarda kullanılmasını tercih ettikleri yazı türü olduğunu belirten bulgulara yer vermiştir. Çalışmanın bu bulgusu yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Öğrenilen yazı türünden kaynaklanan avantaj ve dezavantajlara bakıldığında okuma yazmayı BEY ile öğrenen öğretmen adaylarının görüşleri birbirine yakın seyrederken DTY ile öğrenenlerin büyük kısmı avantajlarını daha fazla gördüklerini dile getirmişlerdir.

Beyazıt (2007)'in çalışmasında her iki ilk okuma yazma yöntemine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenler BEY' in başlangıçta öğrencileri zorlayarak eğitimin kolaydan zora ilkesiyle çeliştiği, ancak estetik açıdan BEY' in uygun olduğu ve yazıda akıcılığı sağladığı gibi görüşlerde bulunmuşlardır. Durukan ve Alver (2008) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin hepsinin BEY öğrenmenin dik temel harflerin okunmasını zorlaştırmadığı yönünde BEY' e ilişkin olumlu sonuçlar çıkarmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının büyük kısmı öğretilmesi uygun görülen yazı türü olarak dik temel yazıyı tercih etmişlerdir. Ayrıca iki yazı türünün birlikte öğretilmesini uygun gören katılımcılar da bulunmaktadır. Yılmaz ve Cımbız (2016) sınıf öğretmenleriyle yapmış oldukları çalışmada benzer sonuçlara ulaşmış, sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun okullarda bitişik eğik yazı kullanımını uygun bulmadıklarını tespit etmişlerdir. Bunun sebebi olarak öğrencilerin bitişik eğik yazıda güçlük yaşaması, iyi yazamamaları, harfleri kuralına uygun yazamamaları ve bu yazının öğretilmesinin de güç olması söylenmiştir.

Coşkun ve Coşkun (2014) yaptıkları çalışmada BEY uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerine değinmiş, BEY uygulamasının devam etmesini isteyen öğretmen adaylarının gerekçelerini; hızlı yazılması, dünyada yaygın kullanılması ve eğitim sisteminin gereği olarak sıralarken; uygulamanın devam etmesini istemeyen öğretmen adaylarının gerekçelerini ise öğrencilerin sonraki eğitim kademelerinde bu

yazıyı kullanmamaları ve öğrenciler tarafından ders dışında kullanılmadığı için gereksiz bulmaları şeklinde sıralamıştır.

Yapılan araştırmadan çıkan sonuca göre sınıf öğretmeni adaylarından ilk okuma yazmayı DTY ile öğrenenler ilk okuma yazma öğretimi konusunda kendilerini daha yeterli hissederken BEY ile öğrenenlerde sayı biraz daha azdır. Yeterli hissedenlerden BEY ve DTY ile öğrenenler ortak olarak “yeterli gözlem tecrübesi” ve “alınan lisans eğitiminin yeterliliği” şeklinde ortak fikir belirtmişlerdir.

Erişen ve Çeliköz (2003) yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının mesleğin gerektirdikleri konusunda kendilerini kısmen yeterli bulduklarını tespit ederken; Akman ve Aşkın (2012) yapmış oldukları çalışmada bitişik eğik yazı konusunda sınıf öğretmenlerinin alana hakim olma yönünden kendilerine yeterince güvenmediklerini belirtmişlerdir. Kuşdemir, Şahin ve Bulut’un (2016) Türkiye’deki farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine yönelik yapmış oldukları çalışmada ise orta düzeyde yazma kaygılarının olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak bazı önerilerde bulunulmuştur:

İlk okuma yazma öğretimi yalnızca sınıf öğretmenlerinin görevi olarak algılanmamalı yazı yazmada okunaklılığı, başarıyı ve kaliteyi sağlamak için, tüm eğitim kademelerinde branş öğretmenleri birbirini destekler nitelikte çalışmalarını artırmalıdır.

İlk okuma yazma ülkemizde sürekli değişkenlik gösteren bir konudur. Bu yönüyle araştırma konusu olarak her zaman güncelliğini korumaktadır. Bu nedenle konuyla ilgili farklı değişkenler göz önüne alınarak özellikle uygulamalı çalışmalar artırılabilir.

İlk okuma yazma konusunda yapılan değişikliklerde öğretmenlerin katılımı ve benimsemesi, öğretmen davranışlarının ve öğretiminin, öğrencilerin kazanımı ve sürdürmesindeki etkileri gibi değişkenler göz önünde bulundurularak konu çok çeşitli yönlerden ele alınıp geliştirilebilir.

Araştırmada yalnızca sınıf öğretmeni adaylarının fikirlerine değinilmiştir. Öğretmen adaylarına yol göstermesi açısından alanda çalışan öğretim elemanları ve sınıf öğretmenleri ile de çalışmalar yapılarak daha farklı sonuçlara ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

- Akman, E. ve Aşkın, İ. (2012). Ses temelli cümle yöntemine eleştirel bir bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 1-18.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Pegem A.
- Artut, K. ve Demir, H. (2004). *Güzel yazı teknikleri öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Aydın, S. (2016). *İlk okuma yazma öğrenimine doğrudan bitişik eğik yazı ile başlayan 9. Sınıf öğrencilerinin bitişik eğik yazıyı kullanma durumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Aypay, A. (2020). *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başaran, M. ve Karatay, H. (2005). Eğik el yazısı öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 168. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/168/index3-karatay.htm
- Bayraktar, Ö. (2006). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin bitişik eğik yazıda yaptıkları hatalar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Beyazıt, N. (2007). *İlk okuma yazma öğretiminin kazandırılmasında çözümlene yöntemi ve ses temelli cümle yönteminin farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Bezirci, B. ve Yılmaz, A. E. (2010). Metinlerin okunabilirliğinin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*, 12(3), 49-62.
- Bulut, P., Kuşdemir, Y. ve Şahin, D. (2016). İlkokul ve ortaokulda yazı tercihi: Öğrenci ve öğretmenler hangi yazı türünü kullanıyor? *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 98-115.
- Coşkun, E. ve Coşkun, H. (2014). İlkokul ve ortaokullardaki bitişik eğik yazı uygulamalarına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 209-223.
- Coşkun, İ. (2013). Türkiye ve Bulgaristan'da ilkokuma yazma sürecinde öğrencilerin ürettikleri yazıların okunaklılık bakımından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 357-378.
- Çelenk, S. (2007). *İlk okuma yazma programı ve öğretimi*. Maya Akademi.
- Duran, E. (2009). *Bitişik eğik yazı öğretimi çalışmalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Durukan, E. ve Alver, M. (2008). Ses temelli cümle yönteminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 275-289.
- Erişen, Y. ve Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 427-439.

Güneş, F. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma*. Nobel Yayın Dağıtım.

Güyer, T., Temur, T. ve Solmaz, E. (2009). Bilgisayar destekli metin okunabilirliği analizi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 751-766.

Kabaş, İ. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma öğretimi öz yeterlik alguları ile ilk okuma yazma öğretim programına bağlılıkları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Kuşdemir, Y., Şahin, D. ve Bulut, P. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının yazma kaygılarının incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(7), 101-109.

Malkoç, S. ve Kaya, E. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanımı. *İlköğretim Online*, 14(3), 1079-1095. DOI: 10.17051/io.2015.40410

MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar)*. Erişim: <http://mufredat.meb.gov.tr/>

Onat Kocabıyık, O. (2016). Olgubilim ve gömülü kuram: bazı özellikler açısından karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66.

Özdemir, H. (2019). *Temel eğitimde (1-2-3-4. Sınıflar) bitişik eğik yazı ve dik temel yazı uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri (Meram ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Temur, T. (2003). Okunabilirlik (readability) kavramı. *TÜBAR*, 13, 170-180.

Teymur, İ. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretimini nasıl yürütmeliyim*. al Yayıncılık.

Tosunoğlu, M., Tosunoğlu, N. ve Arslan, F. (2008). 2005 İlköğretim Türkçe dersi öğretim programına göre yapılan ilk okuma ve yazma öğretiminin okuma becerisi açısından değerlendirilmesi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 117-133.

Yaşar, E. (2016). *Bireyselleştirilmiş portfolyo uygulamasının bitişik eğik yazı becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi.

Yıldız, M. ve Ateş, S. (2010). İlk okuma yazmayı farklı yöntemlerle öğrenen ilköğretim 3.sınıf öğrencilerinin yazılarının okunaklılık ve yazım hataları bakımından karşılaştırılması. *TSA*, 14(1), 12-30.

Yıldız, M. (2019). Türkiye’de bitişik eğik yazı reformu ve sonrası: İlköğretim öğrencileri (4-8.sınıf) hangi el yazısı stiliyle yazıyor? *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 44(197), 209-222. <https://doi.org/10.15390/EB.2019.7931>

Yılmaz, F. ve Cımbız, A.T. (2016). Sınıf öğretmenlerinin bitişik eğik yazı hakkındaki görüşleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 567-592.

